

כיבוש „תשלטי ברן” – 1948

לצערנו, רוב רכב השריון נפגע בנסיגתו המטורפת, וקלושים הסיכויים להחזירו לפעולה תוך שעות ספורות.

בסיור הביקורת שלי אני מגלה שלישיה מעניינת ליד אחת משריוניות ה"המבר" החמושות בתותח:

יוסי – סגני, רובקה – נהגה, ובתותח מתעסק גבר, שמקומו לא יכירנו כאן, לכל הדעות – מיכה החבלן; מה לחבלן בין תותחים?

השלישיה נשבעת לי כי תוך שעתיים יהיה המשוריין מוכן להצטרף לפלוגה והתותח שלו יפעל "ואפילו יפגע!". מובן, שתנאי אחד להם: הם יהוו את צוות המ-שוריין הזה.

מבודח מהבטחתם הלוהטת אני מסכים לכל התנאים.

השעות חולפות תוך שינויים תדירים ב-מצב החזית. הנה, לפני דקות אחדות נערכ הגדוד ליציאה כדי לעזור לחטיבת השריון המתכתשת בעוג'ה-אל-חפיר – והנה בוט-לה המשימה.

במקום החניה של גדוד הפשיטה – לרגלי המשרפה – שמחה וששון. הראית פעם אדם שהתעשר באופן בלתי-צפוי?

הגדוד חזר זה עתה מרדיפה אחר שיירת אויב; הניצחון המזהיר והשלל המובחר הוציאוהו מכליו.

רבה השמחה בפלוגת המשוריינים ובמח-לקת הרכב.

אנו – המחותנים העיקרים בשמחה זו. שמונה משוריינים ועשרות מכוניות משא – הרי זו תגבורת לא מבוטלת אפילו לצבא עשיר מאתנו. על אחת כמה וכמה כשלפנינו המשוריינים בעלי התותחים והמשאיות העשויות למלא את מקומן של אלה שיצאו משימוש במהלך הקרבות.

בפעולה קדחתנית נבדק כושרו של הרכב להמשיך בתנועה. המכונאים יודעים מה חשובה תגבורת זו ועובדים במלוא הקי-טור. על כל מכונית שנמצאה כשירה לפעולה מסומן מייד מגן דוד בצבע לבן – ללמדך שרכב צה"ל לפניך.

בקטע שלהלן מתואר כיבוש מוצבים המגינים על אבו-עגילה, הלא הם מוצבי אום-כתף. הכוח שתקף מוצב-בים אלה ביום עוכב, והם נכבשו בהתקפת לילה על-ידי פלוגת רוב-אים בפיקוד מפקד גייסות שריון דהיום.

מתברר שה"זקן" השלים את פעולתו וה-
עיירה והמשלטים סביב לה נפלו בידי
כוחותינו.

שוב אנו נקראים לקבוצת פקודות: מט-
רות החטיבה: כיבוש אבו-עגילה, עיירה
מצרית, כ-35 ק"מ מזרחית לעוג'ה; הש-
תלטות על צומת הכבישים עוג'ה-אל-
עריש-איסמעיליה.

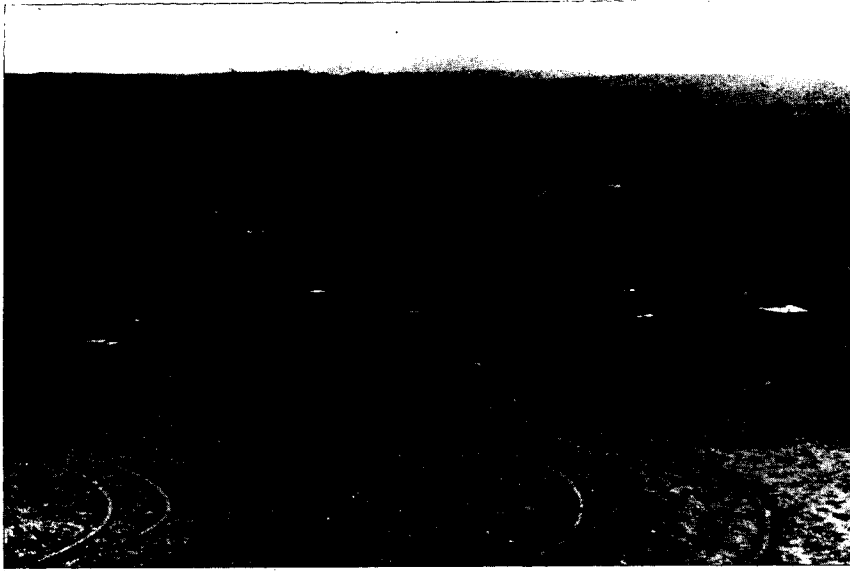
קצין המודיעין החטיבתי מוסר את הידי-
עות. שלא כמנהגו, הן מעטות ביותר. ה-
מסכן מתנצל: לרשותו רק מטוס "פיפר"
קטן לסיורי אויר. מאחר שאתמול הופלו
ונהרגו הסייר האווירי המוכשר של הח-
טיבה יצחק זמיר וטייסו צ'יבי — אין נות-
נים להמריא. "בצבא האמריקני — הוא
אומר — יש קשר ישיר בין מטוסי הקרב
וכוחות הקרקע, וכך מתקבלות ידיעות
מדויקות ועדכניות מידי הטייסים. אך
לנו..." אנהא כבדה פורצת מלבו. "על כל
פנים ידוע לנו שלפנינו קרקע של חולות
ודיונות. האויב החזיק עד כה בכוח של
למעלה מפלוגה, שני משלטים על גבול
מצרים-ארץ-ישראל. עם נפילת עוג'ה
פינה האויב מוצבים אלה, ויש להניח בווד-
אות שהוא עיצב קו הגנה חדש בפנים
הארץ".

הוא, הקמ", יעשה מאמצים להשיג אישור
להמראה נוספת, על מנת להביא לגדוד
ידיעות מדויקות יותר.

חיים בר-לב מוסר בקיצור את משימת
הגדוד ואת שיטת פעולתו: הגדוד ינוע
כמשמר קדמי לפני החטיבה. המרחק בי-
נינו — 5 ק"מ. תפקיד הגדוד להתגבר על
כל מכשול החוסם את דרך החטיבה לעבר
המטרה. לתפקיד זה הוקצתה לגדוד סו-
ללת תותחי שדה בסיוע ישיר, ותותח 6
ליטראות, מורכב על זחל"מ תחת פיקוד.
סדר התנועה בשיירת הגדוד: החוד, בפ-
קוד הסמג"ד, מורכב ממחלקת גיפיים
ומחלקת משוריינים. כקילומטר אחריו
מפקדת הגדוד, אחריה פלוגת המשוריינים
(מצורף לה זחל"מ עם תותח נ"ט) — וכ-
מאסף פלוגת הגיפיים.

פלוגת המפקדה תישאר ליד המשרפה עד
כיבוש אבו-עגילה ותצטרף לגדוד שם.

מלא גאווה אני מציע לצרף לחוד את
משוריין השלל אשר השלישיה הצליחה
להכשירו. חיים מפקפק ביעילות התותח-
חבלן, שכל ידיעותיו בארטילריה בלימוד
עצמי על-ידי פירוק המנגנון. אני מגסה
ללמד זכות על התותחן המתלמד, שירה
פגז אחד ואפילו פגע בעץ במרחק של

היערכות לפני התקפה

שתי נקודות מבריקות מתקרבות במהי-
רות. המקלענים מכינים את הכלים ה-
אנטי-אוויריים. משתררת מתיחות, שאגת
שמחה של אחד מן החבריה: "שלנו —
שלנו"... נכון — הרינו מבחינים בבהירות
על כנפיהם של שני מטוסי הקרב את
המגן-דוד הכחול. מחיאות כפיים ונפנוף
ידיים ידידותי.

אך מה זאת? — בתפנית חדה וצלילה
מהירה יורדים המטוסים על השיירה. נש-
מע טרטור מקלעים והם כבר מתרוממים
ונעלמים בפאתי מערב. המומים ומבולבי-
לים אנחנו מביטים איש בחברו. הטייסים
פגעו פגיעה ישירה בגיפ אחד המפקדים.
הקשר נהרג והמפקד נפגע קשה בחזהו.
אני מגסה להסביר לעצמי את המקרה
האומלל. ישנן שתי אפשרויות: האחת —
האויב משתמש בסימני ההיכר שלנו, דבר
שאינו מתקבל על הדעת. האפשרות הש-
ניה — טייסינו חשבונו לשיירת אויב (עם
שוך הקרבות, באחת הפגישות עם אנשי
טייסת הקרב, עתידים היינו לגלות כי בנו
האשם. מכוניות השלל המצריות הרבות
שהיו עמנו הטעו את הטייסים. הם ראונו
בתחומי מצרים וחשבונו לשיירה מצרית
(נסוגה).

במצב רוח קשה ממשיכים בתנועה. מוע-
ברת אינפורמציה שזה עתה הגיעה מהח-
טיבה. הידיעות אומרות שנראו שני רי-
כוזי מכוניות בצדי הכביש, אבל מפאת

400 מטר. חיים משתכנע ונותן את הסכ-
מתו. השיירה נערכת ליציאה.

על ידי עובר משוריין השלל לעבר חוד
השיירה. גאים ווהרים מנפנפים יוסי
ומיכה בידיהם. לו אפשר היה לנהוג מחוץ
לתא הנהג היה גם רובקה ודאי יושב על
הצריח.

הגדוד יוצא לעבר אבו-עגילה.

התנועה וההיתקלות

28-12-1948

השעה 1415, והגדוד נע על כביש מדבר
סיני לעבר מטרותו. יצאנו בצהריים, והש-
ארנו מאחורינו את הדרג העורפי של ה-
גדוד; חצינו את עוג'ה, בה מלקקים כוב-
שיה את פצעייהם ומתארגנים להמשך
פעולה.

משמאלי שלט עץ קטן ואפור: "גבול
מצרים-פלשתין". שלט קטן וצנוע ורגע
היסטורי כה גדול: צבא ההגנה לישראל
העביר את המלחמה לאדמת האויב.

זו לי הפעם הראשונה במדבר סיני. באשר
תנוח עינך תלוליות חול חד-גוניות משו-
בצות בשיחים קטנים וירוקים. אין הדבר
דומה למדבריות שהכרנו מסרטים אמרי-
קניים. השיירה מתנהלת ללא הפרעה.

אנו נוסעים זה ארבע שעות.

לפתע מופנים כל המבטים השמימיה: זמ-
זום מטוסים מתקרב והולך. עד כה טרם
טעמנו טעם התקפה אוירית על שיירה.

דומה לחברתה. ואתה, לך זהה את עצמך לפיהן! על הכביש — מרחק כמה מאות מטרים לפני — מתגלה משוריין אפוף להבות. קולות נפץ בוקעים ממנו. ביני לביני — מימין לעיקול הכביש — דיונה גבוהה ומאורכת, ליד המשוריין. על הי-כביש רצים שלושה אנשים. האחד מהם — בוער בכל גופו — נגרר על-ידי חבריו. אש האויב רודפת אחריהם בהתמדה. אני רואה: זהו הצוות של משוריין השלל, אשר נפגע והוצת על-ידי פגיעה מתותחים נ"ט, ותחמושתו החלה מתפוצצת.

בצעקה אני פוקד על זחל"מ 6 הליטראות לפתוח באש מחפה. צוות אחד המשוריין גים נזעק לעזרת הנפגעים. האש כובתה. הפצועים — בהם הנהג הפצוע אנושות — מוחזרים לעורף. זחל"מ הנ"ט אינו פועל כפי שציוותיו. מתברר שמפקדו — הרגיל לתנאים אחרים — מסוגל לפעול רק כ-שר לרשותו עמדת צריח המאפשרת מחסה לגוף הרכב ופעולת התותח מעל המחסה. על אפשרות של יציאה פתאומית ממחסה הדיונה — מתן אש — ונסיגה מהירה — אין הגבר מסוגל, כנראה, לחשוב. אני מסמן לנהג להתקדם. אנחנו עוברים את הדיונה ואת המשוריין הבוער. במרחק 600—700 מטר לפנינו גבעה מאורכת ושטוחה, נמשכת משני צדי הכביש. עם התגלותנו החלה גבעה זו יורקת אש-תופת, ופסיהם הזוהרים של קליעים נ"ט, מרצדים סביבנו באויר. אני פוקד לנהג למהר ולסגת. טוב לג'יפיסט ברגע כזה! הנהג — שתצפיתו דרך אשנבי הראיה מוגבלת מאוד והוא נפעם מתזמורת האש — מסובב את ההגה סיבוב מלא. המ-שוריין נוטה על צדו, גונח וגולש לתוך התעלה. מאמציו של הנהג להזיז את המ-כונית ממקומה אינם נושאים פרי. גלגלי המשוריין מתחפרים יותר ויותר, ואנו כבולים במקום. זיעה קרה עולה על פני מצב ביש.

לא נעים להיות שקוע בחול לאור יום, במרחק של 700 מטרים ממוצב אויב. מוחי פועל בקדחתנות. האפשרות האחת — לסגת ברגל — נפסלת מייד. עלינו לעבור כ-150 מטרים בשטח דיונות שטוח כשול-חן. אש האויב תקצור בנו בוודאות. הדבר היחיד שניתן לעשות: להתפזר מחוץ ל-משוריין, להתחפר ולצפות לחסדי אלוהים וחברינו. מה-טוב שלא נתקענו במצב כזה בטרשיו של הגליל העליון. כחפרפרות זריזות אנו נזכרים בחול. להעמיק, להע-

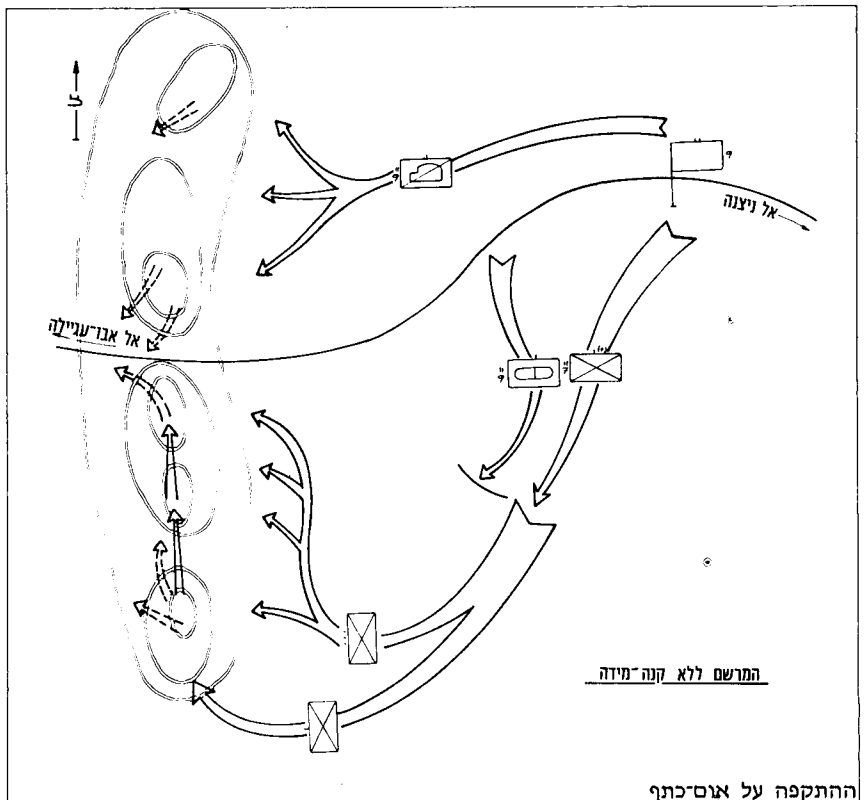

המשוריינים בהתקדמותם

הפלוגה קדימה והצטרף לסמג"ד. חפה מהאגף השמאלי של הכביש על התנועה של פלוגת הזחל"מים, אשר תתקוף מימין. לרשותי ארבעה משוריינים וזחל"מ עם תותח נ"ט. אני מסמן לפלוגה לנוע אחרי ונוסע במהירות קדימה. איני יודע את מקומו של הסמג"ד ואין לי קשר אלחוט אליו. כל תקוותי לראותו מהכביש. אין שום אפשרות לפעול לפי מפה. דיונה אחת

פני השטח החד-גוניים לא זוהה המקום במפה. השטח הופך להיות שטח דיונות מובהק — נעלמו אפילו השיחים הקטנים שראינום עד כה.

לפתע נשמעות יריות והתפוצצויות מלפ-נים. השיירה נעצרת. חיים קורא לי ל-מיקרופון: "כוח החוד נתקל במשלטי אויב על השלוחה המסומנת במפה בשם אוס-כתף. נקודות ציון 07700270. נוע עם

המרשם ללא קנה-מידה

ההתקפה על אוס-כתף

מתברר שהתוקפים נמצאים כ-80 מטר מהמוצב הקיצוני. פקודה קצרה וחדה — והפלוגה פותחת בהסתערות. מחלקה מס' 1 גל ראשון, משמאלה מחלקה מס' 2. באגף ימין, בדירוג, מחלקה מס' 3. האויב פותח באש חזקה. נשמעות צעקות וגניחות. הפצועים הראשונים. אין להתעכב. יש להמשיך ולהסתער.

המטרים האחרונים לפני המוצב תלולים מאוד, וחיילים כושלים. אש התופת של האויב גורמת לנפגעים רבים. במחלקה הרוג ושמונה פצועים. ההתקפה נעצרת. התפוצצות חזקה מלווה אור חזק ומסנוור על המשלט. מחלקה מס' 3 המסייעת מה-אגף ירתה פגז פיאט. נראה, שפגיעתו היתה בול. האויב נשבר. המשלט נלקח ללא התנגדות נוספת.

המשלט קטן והמחלקות התערבבו.

על הגבעה התרוצצות רבה. הערה חריפה למ"מים, אך ההתארגנות לוקחת זמן רב מדי. אין להמשיך לפעול. היא תישאר במקום לאבטחת איזור הפעולה, לריכוז הפצועים ולאבטחתם. מחלקת הסיוע הא-לים קיבלה הוראה להצטרף לכות.

החיילים תופסים עמדות, ופותחים באש לעבר משלטי האויב. מצוין! תגובותיו אינן מאחרות לבוא. הוא מגלה את עמדותיו. מדרום מופיעה שרשרת חיילים. מי הם אלה? הושמעה הסיסמה, ומחלקת ה-תגבורת מצטרפת לכות. מפקדי המחלקות נקראים למ"פ: נמשיך לנוע ממשלט ל-משלט. יש להימנע מעצירה לשם מתן אש. יש להסתער!

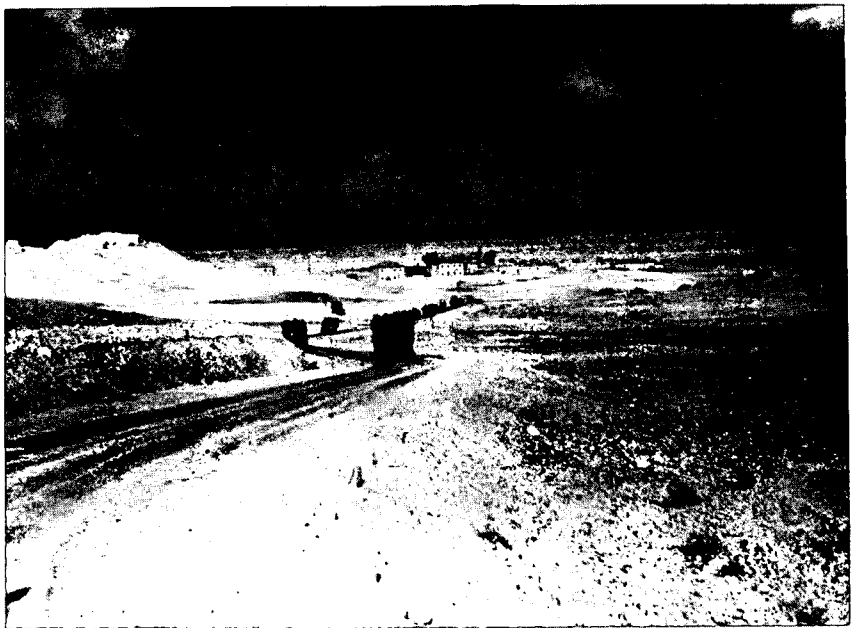
הכוח ממשיך בתנועתו. מהכביש פועלים תותחיו ללא הרף. המחלקה המובילה נמצאת כ-20 מטר מאתנו ופותחת בהסתערות. אש האויב נפסקת, ושיירה של 8 מכוניות נראית נסוגה לכיוון אבו-עגילה. „משלטי ברן“ (שנקראו כך על שם כוב-שם — מפקד פלוגת החי"ר) בידינו. הדרך לאבו-עגילה פונתה ונפתחה לתנועת ה-שריון.

אבודותנו: 2 הרוגים ו-7 פצועים.

אבודות האויב: 6 הרוגים ו-2 פצועים.

שלל: 2 תותחים נ"ט; 10 מכוניות-משא, פיאט ונשק אחר. ליד עמדות תותח-האויב פעורים מכתשים גדולים, תוצאות הפעולה המזהירה של תותחינו ומרגמותינו.

משבוי שנתפס נודע כי במוצבים חנה הגדוד הרגלי הרביעי המהולל של צבא מצרים.

בהתקדמות על פני עוג'ה

באיגוף שמאלי, בלילה. מחלקת ג'יפים תסריד את האויב בצדו הימני של הכביש, ותמשוך את תשומת לבו דקות ספורות לפני שעת ה"ש"..." מחלקה 3 תנוע לפני הפלוגה בדירוג ימני; היא תיכנס לקרב עם האויב על-מנת לגלות את עמדותיו. הפלוגה תפעל לפי תצפית אש האויב. פלוגת הזחל"מים תהיה רזרבה. כל השעור-נים מאופסים. המרגמות הכבדות החלו לטווח. הנשק המסייע, אחר גמר הטיווח, מנחית אש מטרידה.

בדממה נעה פלוגת הרגלים לעבר קו ה-התחלה. החיילים שוקעים עד קרסוליהם בחול הרך. התנועה קשה ומתנהלת בכב-דות. אך ההתמצאות נוחה — המשוריין שעל הכביש בוער עדיין.

בצפון נשמעות יריות הולכות וגוברות. מחלקת הג'יפים החלה בפעולה. גם מח-לקת הסיוע האלים מתקדמת במהירות על מנת להתחיל לתקוף. למרות הלילה ה-שך שך נראים האנשים ברור על רקע החול הבהיר. בסביבת הכוח החלו להתפוצץ פגזים. הנתגלה? טרטור מקלעים ורובים מסמן את פתיחת פעולתו של הסיוע הא-לים. רעש קרב מגלה כי הפלוגה נעה עמוק מדי לעורף האויב. חוסר תצפית בקרקע ביום גותן את אותותיו. הפלוגה חוזרת על עקבותיה ומתחילה לנוע בו-הירות מגבעה לגבעה.

לפתע מואר השטח באור מסנוור. רקטה.

מיק! מתקבלת הודעה מהגדוד, שזחל"מ יגיע עם חשכה לחלצנו מהצרה. אש התו-תחים נ"ט נגדנו פוסקת. איננו מסכנים עוד את האויב. נורות מספר פצצות מרג-מה בלתי-מדוייקות, ואש שטוחת מסלול. מצב רוחנו משתפר במקצת. בצעקות אנחנו מתקשרים בינינו, ודורשים איש בשלום רעהו. הופעת הזחל"מ של סגן מפקד פלוגת הזחל"מים, שבא לחלצנו, שמה קץ למצבנו האומלל.

ליד ג'יפ המג"ד — התיעצות קצרה. אין צורך בהסברים. המצב ברור. השריון — שאינו יכול לנוע בשטח — תם תפקידו. יש להישען על יחידת חיל-הרגלים שתכ-בוש את המוצבים ותפנה את הדרך. תכ-ניתו של חיים מועברת למפקדת החטיבה לאישור. מתעוררת בעיה של סיוע תלול-מסלול ללא טיווח מוקדם. מפקד הסיוע מוצא את הפתרון היחיד. הוא מקבל על עצמו לטווח את המרגמות והתותחים בלילה לפי נקודת-מוצא בשטח: המשוריין הבווער.

מגיפ מתקרב קופצת ויורדת דמות מו-כרת. חבוש כובע פלדה אמריקני ועוטה סגין ארוך מן המידה — מקל דקיק וא-רוך — פנים ילדותיים ונמרצים. מפקד פלוגת-הרגלים. במלים ספורות נמסרות הידיעות והמשימה. שני המפקדים מסכ-מים את התכנית. הפלוגה — בגודל של ארבע מחלקות — תתקוף בעזרת סיוע,